

Drs. A. Boers
H. Dröge
G. Koppert
Drs. K.J. Poppe

STANDAARDBEDRIJFSEENHEDEN 1981

Mededeling no. 290

Mei 1983

SIGN: L 27-290
EX. NO: A
MLV: 833/ord

Landbouw-Economisch Instituut
Conradkade 175, Den Haag
Telefoon 070 - 61.41.61.
Afdeling Landbouw toestel 313
Afdeling Tuinbouw toestel 240/242.

Prijs f 5,50

REFERAAT

STANDAARDBEDRIJFSEENHEDEN 1981

Boers, drs.A., Dröge, H, Koppert, G., Poppe, drs. K.J.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1983

12 pag., tab.

In deze mededeling worden zowel de nieuwe als de tot nu tot gebruikte normen vermeld voor de standaardbedrijfseenheid (sbe), waarmee de omvang van verschillende soorten land- en tuinbouwbedrijven op één noemer kan worden gebracht.

In de loop der jaren treden veranderingen op in de verhoudingen tussen de netto-toegevoegde waarden van de verschillende gewassen en diersoorten, die aan de bepaling van het aantal sbe per eenheid gewas of dier ten grondslag liggen. Daarom is regelmatige aanpassing van de sbe-normen noodzakelijk. Na de introductie van de sbe in 1968 gebeurde dat eerder in 1976 op basis van de verhoudingen in 1975.

Thans worden de nieuwe normen weergegeven, die zijn berekend op basis van de omstandigheden in 1981. Tevens is een beschrijving gegeven van de gevolgde berekeningsmethode.

Standaardbedrijfseenheden/Toegevoegde waarde/Bedrijfsgrootte algemeen/Bedrijfstype/Produktiefactoren

INHOUD

	Blz.
INLEIDING	5
1. SBE ALS MAATSTAF VOOR BEDRIJFSOMVANG EN INDELING IN BEDRIJFSTYPEN	7
2. PERIODIEKE AANPASSING	8
Tabel 1 Veehouderij en voedergewassen	9
Tabel 2 Akkerbouw	10
Tabel 3 Tuinbouw onder glas	11
Tabel 4 Tuinbouw open grond	12

INLEIDING

In 1968 werd de standaardbedrijfseenheid (sbe) geïntroduceerd als middel om de omvang van land- en tuinbouwbedrijven te meten. Op deze wijze konden de beeelde oppervlakten van de verschillende gewassen en de aantallen dieren van de verschillende veesoorten onder één noemer worden gebracht. De verdeling van het totaal aantal sbe per bedrijf over de diverse bedrijfsonderdelen, werd de basis voor de bedrijfstypering volgens het VAT-systeem. Inmiddels wordt ook voor andere doeleinden veelvuldig gebruik gemaakt van deze sbe.

Door de in de loop der jaren optredende wijzingen in de verhoudingen tussen de netto-toegevoegde waarde van de verschillende gewassen en diersoorten, die aan de bepaling van het aantal sbe per eenheid gewas of dier ten grondslag liggen, is regelmatige aanpassing van de sbe-normen noodzakelijk. De eerste aanpassing vond plaats in 1976 op basis van de verhoudingen in 1975.

Thans zijn weer zodanige wijzigingen opgetreden, dat nieuwe berekeningen noodzakelijk werden, die zijn uitgevoerd overeenkomstig de omstandigheden in 1981.

In deze mededeling zijn de nieuwe sbe-normen vermeld, naast de tot nu gebruikte sbe-normen 1975.

1. SBE ALS MAATSTAF VOOR BEDRIJFSOMVANG EN INDELING IN BEDRIJFSTYPEN

Voor de omvang van agrarische bedrijven werden van oudsher maatstaven gebruikt als de oppervlakte cultuurgrond, de oppervlakte van de glasopstanden, het aantal dieren, het aantal arbeidskrachten enz. Voor onderlinge vergelijking van bedrijven of bedrijfsonderdelen zijn deze maatstaven niet geschikt als gevolg van onvergelykbare grootheden (b.v. aantallen dieren van verschillende veesoorten) of verschillen in intensiteit van het grondgebruik (b.v. oppervlakte granen versus oppervlakte glasopstanden). Bovendien richten deze maatstaven zich slechts op één aspect van de produktie, t.w. de omvang van het produktie apparaat.

Economisch gezien wordt de grootte van een bedrijf echter bepaald door de omvang van de netto-produktie of netto-toegevoegde waarde.

Deze netto-toegevoegde waarde is het verschil tussen de waarde van de eindproduktie en de waarde van de daarvoor aangewende produktiemiddelen. Dit verschil omvat dan de kosten van de produktiefactoren grond, kapitaal en arbeid en het ondernemersoverschot c.q. netto-overschot.

De netto-toegevoegde waarde kan dan ook beschouwd worden als de gerealiseerde beloning voor de drie samenwerkende produktiefactoren: grond, kapitaal en arbeid.

De netto-toegevoegde waarde is berekend voor elk gewas per ha en voor elke diersoort per dier. Deze berekeningen zijn gebaseerd op bedrijven met een doelmatige bedrijfsgrootte en bedrijfsvoering waarbij incidentele jaarlijkse schommelingen in kosten en opbrengsten zijn geëlimineerd. Daarna is een bepaald bedrag aan toegevoegde waarde gelijkgesteld aan 1 sbe. Op deze wijze kan de economische omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf worden uitgedrukt in sbe.

Een sbe kan aldus gedefinieerd worden als een eenheid gestandaardiseerde toegevoegde waarde, d.w.z. berekend in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.

2. PERIODIEKE AANPASSING

In verband met wijzigingen in de verhoudingen tussen de toegevoegde waarde van de verschillende gewassen en diersoorten is periodieke herberekening noodzakelijk, waardoor de gewijzigde verhoudingen ook in het aantal sbe tot uitdrukking komen.

Bij de bijstelling van het aantal sbe per gewas of diersoort wordt het met een sbe corresponderende bedrag aan toegevoegde waarde zodanig gekozen dat in het nieuwe basisjaar het totale aantal nieuwe sbe ongeveer gelijk is aan het aantal oude sbe. Hoewel de totale produktieomvang in Nederland uitgedrukt in sbe, gelijk blijft, zullen er door de aanpassingen wel veranderingen optreden in de onderlinge verhoudingen tussen gewassen, diersoorten en produktierichtingen.

Toepassing van de sbe-1981 i.p.v. de sbe-1975 op de Mei-inventarisatie 1981, geeft per produktierichting de volgende veranderingen:

Landbouwtelling 1981	Sbe 1981 in % van sbe- 1975	
Veehouderij		
- rundveehouderij	102,5	
- varkenshouderij	82,5	
- pluimveehouderij	81,0	
- grasland en voedergrassen	103,5	
- totale veehouderij		98,2
Akkerbouw (incl. akkerbouwmatig geteelde groenten)		103,0
Tuinbouw		
- groenten onder glas	120,4	
- bloemen onder glas	93,2	
- totaal glastuinbouw		103,6
- groenten open grond (tuinb.matig geteeld)	115,9	
- fruitteelt	112,2	
- boomkwekerij	95,6	
- bloembollenteelt	88,5	
- overige tuinbouw	99,8	
- totaal tuinbouw		102,8

Het LEI zal de nieuwe sbe voor bedrijfs-economisch onderzoek invoeren met ingang van het boekjaar 1982/83. Een nadere toelichting is vermeld in eerder verschenen LEI-mededelingen 1).

- 1) Mededeling no. 258 "Het gebruik van standaardbedrijfseenheden", (1982). Mededeling no. 273 "Toepassing van standaardbedrijfseenheden en bewerkingseenheden in onderzoek en voorlichting op landbouwbedrijven".(1983).

Tabel 1 Veehouderij en voedergewassen

	Aantal sbe	
	1975	1981
WEIDEVEE (per dier)		
melkkoeien	2,5 ¹⁾	2,55 ¹⁾
stieren ouder dan 1 jaar	1,25	1,25
jongvee	0,7	0,8
mestvee, meststieren	0,7	0,6
schapen	0,3	0,3
jonge paarden (excl. werkpaarden)	0,7	0,7
manegepaarden en pony's	8,0	9,0
pensionpaarden en pony's	4,0	4,0
melkgeiten	.	1,1
INTENSIEVE VEEHOUDERIJ (per dier)		
fokzeugen en -beren	1,4	1,15
mestvarkens	0,18	0,15
opfokzeugen en -beren	0,18	0,15
mestkalveren	0,4	0,32
leghennen 5 mnd. e.o.	0,013	0,01
opfokkuikens, jonge hennen	0,006	0,0045
slachtkuikens	0,0035	0,003
slachtkuikenouderdieren	0,03	0,02
idem jonger dan 6 mnd.	0,01	0,01
eenden voor de leg	0,03	0,02
eenden voor de slacht	0,01	0,01
slachtkalkoenen	0,008	0,008
kalkoenen voor de broed	0,07	0,06
idem jonger dan 7 mnd.	0,02	0,015
nertsen ouderdieren	0,2	0,16
konijnen ouderdieren	.	0,35
VOEDERGEWASSEN (per ha)		
grasland	1,0	1,1
ruwvoederwinning p. snede grasland 2)	.	0,85
snijmais	3,5	3,5
snijmais te velde verkocht	2,5	2,5
koolrapen, wortelen	7,0	6,0
voederbieten en ov. knol- en wortelgewassen	4,5	5,0
veldbonen en ov. groenvoedergewassen	2,5	2,5
lucerne, klaver	1,5	1,5
raaigrassen e.d. (nagewas)	1,5	1,0
stoppelknollen e.d. (nagewas)	3,0	2,0
bladkool, snijrogge (nagewas)	2,0	2,0
DIVERSEN		
boerenkaas (per 100 kg kaas)	0,2	0,25
werk voor derden (per f 100,-)	0,19	0,10

1) Weidevee incl. ruwvoederwinning grasland.

2) Uitsluitend indien bekend voor bedrijfsvergelijkend onderzoek. Weidevee wordt dan: melkkoeien 2,1, stieren 1,0, jongvee 0,7, mestvee 0,5, schapen 0,25, melkgeiten 1,0 sbe.

Tabel 2 Akkerbouw

	Aantal sbe per ha	
	1975	1981
GRANEN		
wintertarwe	2,5	3,0
overige granen	2,5	2,0
HAKVRUCHTEN		
suikerbieten	6,5	7,0
consumptie aardappelen (klei)	7,5	8,0
consumptie aardappelen (zand)	6,0	5,0
pootaardappelen (klei)	12,0	13,0
pootaardappelen (veen, zand)	9,0	9,0
fabrieksaardappelen	4,5	4,2
vroege aardappelen	9,0	11,0
aardappelen te velde verkocht	5,5	5,5
HANDELSGEWASSEN		
vlas	3,5	3,0
graszaad	3,0	3,2
koolzaad	3,0	2,5
overige zaderijen	3,0	2,5
OV. MARKTBARE AKKERBOUWGEWASSEN		
bruine, witte bonen	3,5	2,7
erwten, kapucijners	3,5	2,5
conservenpeulvruchten	2,0	2,5
zaaiuien	7,0	8,0
zaaiuien te velde verkocht	5,0	6,0
plantuien	14,0	8,0
zilveruitjes	6,0	6,0
winterzaadbieten (per jaar)	5,5	4,0
AKKERBOUWMATIGE GROENTEN		
spinazie	2,5	2,5
witlofwortelen	6,5	9,0
waspeen	6,5	8,0
winterwortelen	5,0	5,0
knolselderij	9,5	6,0
spruitkool	15,5	14,0
schorseneren	13,5	13,5

Tabel 3 Tuinbouw onder glas

	Aantal sbe per ha	
	1975	1981
GLASGROENTEN		
Tomaten verwarmd	300	380
Tomaten onverwarmd	230	220
Komkommers verwarmd	310	360
Komkommers onverwarmd	240	210
Aardbeien verwarmd	370	350
Aardbeien onverwarmd	340	350
Paprika verwarmd	300	350
Paprika onverwarmd	240	230
Augurken verwarmd	300	300
Augurken onverwarmd	260	230
Overige groenten verwarmd	300	310
Overige groenten onverwarmd	250	220
Opkweekmateriaal groenten	600	1200
BLOEMISTERIJ		
Rozen	500	540
Anjers, grootbloemig	530	600
Anjers, tros	420	440
Chrysanten	380	380
Freesia	400	420
Orchidee	650	400
Gerbera	520	370
Alstroemeria	-	570
Lelie	450	460
Amaryllis	325	380
Overige snijbloemen	250	350
Potplanten, bloeiend	1050	610
Potplanten, blad	850	670
Perkplanten	375	380
Overige bloemisterijgewassen	225	350
Opkweekmateriaal bloemen	1200	1200
FRUIT ONDER GLAS	295	300
BOOMKWEKERIJ EN VASTE PLANTEN ONDER GLAS	740	500
CHAMPIGNONS (per 100 m2)	25	25

Tabel 4 Tuinbouw open grond

	Aantal sbe per ha	
	1975	1981
GROENTEN (tuinbouwmatige teelt)		
Aardbeien	42	93
Andijvie	28	27
Asperges	20	25
Augurken	39	50
Bewaarkool	20	20
Bloemkool	25	25
Herfst- en vroege kool	10	12
Knolselderij	18	12
Kropsla	28	30
Prei	32	27
Schorseneren	31	18
Spinazie	22	25
Spruitkool	23	22
Stambonen	29	25
Stokbonen	39	30
Tuinbonen	25	17
Was- en bospeen	25	34
Winterpeen	15	20
Witlofwortel	9	10
Overige groenten	27	17
PIT- EN STEENVRUCHTEN		
Appels	20	21
Peren	19	20
Pruimen	17	24
Morellen	16	25
Kersen	17	55
Overige pit- en steenvruchten	17	20
KLEIN FRUIT	42	60
TUINBOUWZADEN	20	22
BLOEMKWEKERIJGEWASSEN OPEN GROND		
Trekheesters	-	50
Bolbloemgewassen	-	70
Overige bloemkwekerijgewassen	-	70
BOOMKWEKERIJGEWASSEN		
Bos- en haagplantsoen	-	33
Laan-, park- en vruchtbomen	-	40
Rozestruiken	-	54
Sierconiferen	-	100
Overige sierheesters	-	170
Vaste planten	140	150
BLOEMBOLLEN EN -KNOLLEN		
Hyacinten	65	67
Tulpen	55	50
Narcissen	32	35
Gladiolen	20	20
Lelies	100	57
Irissen	-	45
Overig bijgoed	46	43